

# Dal vitg a la metropola

Ina scriptura davart glied immigrada a Barcelona

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ **La glied da la champagna va adina dapli a viver e lavurar en citads. Quai mussan las statisticas da populaziun. Cuira dumbrava 6990 olmas dal 1860 e 19 982 dal 1950; oz èni 32 513.** Quai vala era per aglomeraziuns metropolitanas; la vischnanca da Barcelona na crescha betg pli e na cuntanscha gnanca la cifra da 2 milliuns, ma sia zona urbana survegn anc adina immigraziun rurala, per exempel Terrassa (157 442 olmas tenor in lexicon da 1997, 202 136 dal 2007). Lezza immigraziun provegn per gronda part da champagnas spagnolas, na mo da Catalugna, mabain era da regiuns economicamain main svilupadas sco l'Andalusia. La litteratura catalana tracta l'immigraziun dapi decennis. Il scriptur Francesc Candel (1925–2007), naschì sco «Francisco» en la retroterra da València, è creschì si en Catalugna ed è vegnì renumà cun ses essai «Els altres catalans»: «Tschels Catalans» èn quels che provegnan sco el da regiuns da linguatg spagnol. Il politicher Jordi Pujol, anteriur president da Catalugna, ha definì ina visiun politica en ses essai: «La immigració, problema i esperança de Catalunya». Ma dapi 1985 enconusch'ins in'atura d'ovras che raquintan la vita da persunas immigradas a Barcelona. Maria Barbal è naschida



Entant che la populaziun da las citads da Barcelona stagnescha creschan las aglomeraziuns.

1949 a Tremp en las Pireneas catalanas, sper il cunfin da l'Aragón. Ses emprim roman, recensà da Pere Joan Tous (1) da Mallorca (Universitat da Constanza) ha'la entitulà «Pedra de tartera» («Crap da gonda»); Conxa, la persuna principala, di: «Jau ma sent sco in crap en ina gonda. Sch'ins ma stumpla, rodlel aval sco tschels craps, ma sche nagin na vegn, resta simplamain qua senza ma mover» (cità p. 169). Il roman è construì sco autobiografia da Conxa, dapi l'infanzia e la giuventetgna en in vitg puril da las Pireneas, tras la mazzacra da ses um e da blers auters suenten la victoria da la dictatura (inviern 1938–1939) enfin a la midada a Barcelona. L'immigraziun è in element essenzial d'auters romans da l'atura; «Carrer Bolívia» («Via Bolívia», 1999) per exempel descriva la vita da glied andalusa a Barcelona.

## Scumandà da sepulir ils morts

Ina gronda part da «Pedra de tartera» (2) descriva la societad rurala tradiziunala da las Pireneas catalanas: «L'erba era creschida auta e buna sin il prà da Tres Aigües, (...) l'unic nua ch'ins pudeva far trais giadas cun fain, l'emprim e dus rasdivs (...). Enten far notg ramuravan ils nitscholars muventads da la brisa. Cun udir il barba a tschivlar, hai prendì il rastè e la furtga. Il faziel da chau fascheva chaud; jau sentiva il suaditsch che m'ardeva la ragisch dals chavels davant. Cun trair giu il faziel, hai dudì ramurs, cunzunt il schuschurar dals mustgins. Jau sun currida encunter il char (...). Il milet pareva da ma spiar cun ses egl paschaivel» (p. 32). «Tres Aigües» munta «trais uals»; igl è pia in lieu bletsch, dalonder ils mustgins. Conxa marida Jaume; uffants naschan e creschan. Ma la victoria dals generals rebels maina violenza e mort en la vallada. Jaume vegn sajettà e sepulì en ina fossa comunabla. Tous commentescha: «Sia mort vegn integrada en il context istoric da quellas accziuns da purificaziun politica, realisadas metodicamain suenten l'avanzada da las armadas da Franco per terrorisar la populaziun da las zonas conquistadas e la suttemetter a la Spagna clericala e faschista nova (...). Lezza terrur alva sa drizzava cunzunt era cunter la basa sociala da las partidas da sanestra – magistraglia, emploiads, lavurers, purs pitschens e senza terra (...). Savens

n'hani gnanca obtegnì la grazia d'in'atgna fossa (...). Quella da Jaume è mo la regurdientscha en il cor da Conxa (...). L'atura ha era vulì dar perditga per las nundumbravlas Catalanas e Spagnolas che n'han betg astgà sepulir lur morts» (pp. 165–166 e 170). Quai fa endament in capodovra litterar dal spiert europeic: «Antigone», tragedia da Sofocles (496–406 a. Cr.), nua che l'eroxa sa referescha a leschas eternas per violar il scumond da sepulir ses frar. «Pedra de tartera» è pia ispirà da las mazzacras commessas 1936–1939 da las armadas spagnolas victoriosas, en la tradiziun da «Les grands cimetières sous la lune» da Georges Bernanos (1888–1948) e «Réquiem por un campesino español» da Ramón José Sender (1902–1982); quest davos sa splega dal rest en l'Aragón da l'ost, na lunsch davent da Tremp. En il davos chapitel da «Pedra de tartera» emigrescha Conxa sco tatta a Barcelona, per ella «il davos stgalim avant il santeri» (p. 159).

## A l'Universitat da Turitg

Maria Barbal fa part da la cultura catalana en Svizra. Mintga mesemna da quest semester primavaun a l'Universitat da Turitg leg'ins e commentesch'ins «Pedra de tartera», sco era l'ediziun da «Carrer Bolívia» che l'atura sezza ha elavurà per l'instrucziun da linguatg (3). Docent Anton-Simó Massó i Alegret ha introduci domaduas ovras, entant ch'ina studenta lavura vi d'ina disertaziun davart il catalan en la citad da L'Alguer/Alghero (Sardegna). Barbal entschaiva la prefaziun da «Carrer Bolívia» sco suonda: «Jau sun naschida 1949 a Tremp (...). Lezza giada, dapi diesch onns, n'entrava mes linguatg, quel da bunamain tuts 5000 umans en il vitg, ni en il cult divin ni a scola (...). Las occurrenzas religiusas obligatorias occupavan ina part relevanta da la vita, a la scola da mungias durant l'emna ed en baselgia ils dis da festa» (p. 9). L'atura citescha in criticher da linguatg spagnol: «Las persunas principalas dal roman èn Lina e Néstor, in pèr immigrà da l'Andalusia (...). Néstor chatta lavur e s'engascha en l'acziun sindacala zuppada (...). Impurtant èsi cunzunt che l'atura vul surpigiar e s'appropriar ['hacer propia'] d'ina part integranta dal pluralissem catalan, numnadamain la vita e l'activitad da 'tschels Ca-

talans' [tenor Francesc Candel]» (p. 370). Barbal metta ils plets suandonts en la bucca d'in'immigrada che persvada in'otra d'emprander catalan: «Mes bab (...) aveva chapì che la glied da qua prezia ch'ins discurra catalan. En quest pajais chatt'ins lavur ed ins po viver (...). Bunamain tut quai che jau possedel engrazia al fatg che jau sai catalan» (p. 113). En il roman enclagian pia persunas immigradas la relevanza sociala dal linguatg indigen.

## «Roma locuta» per spagnol

Ma l'ostilitad envers il catalan, sco er envers il basc, ha survivì la dictatura en singuls secturs ecclesiastics; in detagl da «Carrer Bolívia», ovra da l'onn 1999, pon ins interpretar en questa direcziun. Lezza giada admirav'ins papa Gion Paul II (Karol Wojtyła, 1920–2005) per ses vast talent linguistic, palais tar mintga benedicziun «urbi et orbi». Tant pli surstav'ins lura perquai ch'il papa na benediva mai ni per basc ni per catalan; schizunt tar sia visita pastorala en Catalugna ha'l discurrì bunamain mo spagnol. Quai declerav'ins cun l'ostilitad envers linguatgs «regiunals» d'ina «sontga mafia» conservativa spagnola promovida dal papa. Tgi sa? En mintga cas èsi remartgabel che «Carrer Bolívia» cuntegn duas e mo duas brevs scrittas per spagnol. Ina è d'ina giuvna immigrada a sia mamma, l'otra d'in augsegner catalan che supplichescha il papa d'al secularisar: «Mi ideología actual no coincide con las orientaciones y contenidos doctrinales que presenta el Magisterio de la Iglesia» (p. 240). Manegià tar lezzas «orientaciones» è bain l'anticatalanissem zuppà dal Vatican; l'atur da la brev sa fitg bain che lez na «chapescha» betg il linguatg da milliuns umans battegiads tranter las Pireneas, València, Mallorca e la Sardegna.

1) Pere Joan Tous, *Innere Landschaften nach der Schlacht*. En: Pilar Arnau i Segarra ed auters, *Narrative Neuanfänge*. Berlin (Edition Tranvia - Verlag Walter Frey, ISBN 978-3-938944-13-4) 2007, pp. 162–174.  
2) Maria Barbal, *Pedra de tartera*. Ediziun tastgabl. Barcelona (La butxaca – Columna, ISBN 978-84-9930-011-5) 2009.  
3) Maria Barbal, *Carrer Bolívia*. Ediziun tastgabl. Barcelona (Edicions 62, ISBN 84-297-5656-6) 2005. Adressa: *Peu de la Creu 4*, E-08001 Barcelona. Posta electronica: *correu@grup62.com*. Website: *grup62.com*.